

Sanna Tikander

HYVIN SUUNNITELTU ON PUOLIKSI TEHTY – SOMERON VESIENHOITOSUUNNITELMA POHJANA JÄRVIEN HOIDOLLE

Someron kaupunki toteutti vuosina 2004 – 2005 EU-tukea saaneen tutkimuskokonaisuuden, hankenimeltään 'Someron vesienhoitosuunnitelma'. Hankkeen aikana suoritettiin 22 somerolaisjärven tilan kartoitusta ja lopuksi laadittiin järville järvikohtaiset hoitosuunnitelmat.

Vesienhoitosuunnitelma-hankkeen taustaa

Vuosina 1999 – 2000 Someron vesiensuojeluyhdistys ja Someron kaupunki toteuttivat ns. Someron ylänköjärvitutkimuksen (Vogt, 2000). Tämä tutkimus osoitti, että monilla karuilla metsäjärvilläkin oli jo havaittavissa orastavaa, osin jopa hälyttävää rehevöitymiskehitystä. Niinpä Someron vesiensuojeluyhdistys esitti loppuvuodesta 2002 Someron kaupungille ns. Vesistövetoomuksen, jossa se vaati tutkimuskokonaisuuden nopeaa käynnistämistä, jotta järville saataisiin järvikohtaiset hoito-ohjelmat. Myös monet paikalliset asukkaat ilmaisivat huolensa metsäjärvien tilan huononemisen johdosta.

Someron kaupunki käynnistikin vuonna 2004 hankkeen, johon saatiin rahoitusta EU:n tavoite II-ohjelmasta siten, että Lounais-Suomen ympäristökeskuksen myöntämä EU-tuki oli 40%, kansallinen tuki 30% ja Someron kaupungin osuus 30% hankkeen noin 86 000 euron kokonaiskustannuksista. Hankkeeseen valittiin 22 järveä: Arimaa, Halkjärvi, Heinjärvi, Iso-Pitkusta, Iso-Valkee, Iso-Ätämö, Kovel, Lahnalammi, Lammijärvi, Levo-Patamo, Mustajärvi, Myllyjärvi, Oinasjärvi, Pikku-Valkee, Pikku-Ätämö, Poikkipuoliainen, Salkolanjärvi, Siikjärvi, Särkjärvi, Valkjärvi (Takajärven osa), Vesajärvi sekä Vähä-Pitkusta. Järvet sijaitsevat Lammijärveä lukuun ottamatta Someron itäosassa, entisen Somerniemen alueella. Suurin osa niistä on ns. metsäjärvitä, Oinasjärvi ja Halkjärvi kuitenkin selvästi ns. kyläjärvitä.

Hankkeen tavoitteet

Someron vesienhoitosuunnitelma-hankkeen erääksi tavoitteeksi asetettiin selvittää järvien nykyistä tilaa erilaisin, aikaisempia tutkimuksia täydentävin lisätutkimuksin. Järvien tilaa kartoitettiin koekalastuksin, syvyys-, valuma-alue sekä kasvillisuuskartoituksin ja vedenlaadun tutkimuksin. Särkjärvellä tehtiin yhdessä Someron vesiensuojeluyhdistyksen kanssa sedimenttitutkimus, jolla pyrittiin selvittämään tämänkaltaisen tutkimuksen toimivuutta vesienhoidon suunnittelussa (tästä tutkimuksesta kerrotaan toisaalla tässä vuosikirjassa).

Toinen tärkeä tavoite oli yhteisen toiminnan kehittäminen järvillä. Hankkeen aikana järjestettiin erilaisia tilaisuuksia: kolme yleisötilaisuutta, jotka esittelivät hanketta ja sen edistymistä, seitsemän järviryhmäkohtaista suunnittelukokousta sekä kaksi asiantuntijaseminaaria, joista toinen keskittyi Someron alueen metsätalouden vesistövaikutuksiin ja toinen Oinasjärven jätevedenpuhdistamon ja matonpesupaikan

tuottamiin ongelmiin. Hankkeen varsinainen päätavoite oli kuitenkin järvi-kohtaisten konkreettisten hoitosuunnitelmien toteuttaminen.

Hoitosuunnitelmat

Hankejärville laadittiin järvi-kohtaiset hoitosuunnitelmat, joita valmistui kaiken kaikkiaan 20 kpl. Ne on tarkoitettu avuksi ja ohjeeksi tuleville toimenpiteille. Hoitosuunnitelmissa selvitetään järvien nykyistä tilaa ja esitetään erilaisia hoito- ja kunnostustoimenpiteitä, jotka tulevat kyseeseen kussakin järvestä ja sen valuma-alueella. Järvien hoitotoimenpiteet tähtäävät joko nykytilan ylläpitämiseen tai uhkaavien muutosten estämiseen. Kunnostustoimet ovat hoitotoimia voimakkaampia ja niillä pyritään puolestaan parantamaan jo huonoon tilaan joutuneiden järvien kuntoa. Järven hoitamiseen onkin syytä ryhtyä jo ennen kuin tilanne järvellä muuttuu huolestuttavaksi, sillä hyvän tilan ylläpitäminen on huomattavasti helpompaa ja halvempaa kuin jo huonoon tilaan joutuneen järven kunnostaminen. Hoitosuunnitelmia voi lainata Someron kirjastosta tai ladata ne omalle koneelleen Someron kaupungin internet-sivuilta www.somero.fi, kuntapalvelut, tekninen, vesienhoito. Yksi kopio hoitosuunnitelmaa on lähetetty järvi-kohtaisesti myös kunkin järven järviyhdyshenkilölle.

Hoito- ja kunnostustoimenpiteet

Ensisijaisena toimenpiteenä kaikilla järvilla on ulkoisen kuormituksen vähentäminen. Jos sitä ei saada kuriin, jäävät muiden hoito- ja kunnostustoimien vaikutukset vain väliaikaisiksi. Ulkoinen kuormitus on järvien valuma-alueilta järveen päätyvää ravinne- ja kiintoainekuormitusta. Metsäjärvilla ulkoinen kuormitus koostuu pääosin asutuksen ja metsätalouden aiheuttamasta kuormituksesta. Muutamilla järvilla, kuten Arimaa, Halkjärvi, Oinasjärvi ja osin Heinjärvi, myös valuma-alueen maataloudella on huomattavaa vaikutusta järveen tulevan ulkoisen kuormituksen lisääjänä.

Asutuksen jätevesien aiheuttamasta ravinnekuormituksesta on puhuttu ja kirjoitettu paljon, mutta tämän kuormituksen vähentämiseksi on tehty vasta vähän. Järvien ranta-alueilla asutuksen jätteenkäsittelyjärjestelmät olisi saatettava asianmukaiseen kuntoon – yhtä hyvin kotitalousjätteen kuin WC- tai huussijätteiden käsittelykin. Kompostikäymälän kunnostaminen tai vesivessan korvaaminen kuivakäymälällä on jo merkittävä vesiensuojelutoimenpide, samoin kuin se, että järveen viettävät ranta-alueet pyritään pitämään luonnontilaisina eikä niille perusteta keinolannoitteita ja kastelua vaativia nurmikoita.

Järville esitetyt hoito- ja kunnostustoimet kohdistuvat useimmissa tapauksissa järvien kalaston rakenteen hoitoon ja kasvillisuuden vähentämiseen. Ainoastaan Halkjärvestä on niin runsas särkikalakanta, että olisi ryhdyttävä kalastoa merkittävästi muuttavaan tehokalastukseen. Muilla järvilla ei koekalastusten perusteella ole tarvetta tehokalastukseen. Järvien kalaston koostumusta on kuitenkin syytä seurata kaikilla järvilla ja kotitarvekalastuksen yhteydessä olisi järvistä poistettava myös vähempiarvoisia kalalajeja. (Kalaston hoidosta lisää toisaalla tässä vuosikirjassa.)

Pitkäjärjenteisyyttä peräänkuulutetaan

Järvien hoito- ja kunnostustyö on pitkäjärjenteistä toimintaa, joka alkaa hyvästä suunnittelusta. Järvien tilan parantamiseksi ja kattavan järvien tilan seurannan aikaansaamiseksi kaikkien mahdollisten tahojen tulisi toimia yhdessä. Parhaiten hoitotoimiin voidaan ryhtyä keräämällä järvien ranta-asukkaista ja maanomistajista järvelle oma hoitoryhmänsä, joka seuraa järven tilaa ja ryhtyy tarvittaessa käytännön hoito- ja kunnostustoimiin. Hoitoryhmän ei välttämättä tarvitse olla rekisteröity yhdistys, joskin useimmat ulkopuolista rahoitusta antavat tahot kuitenkin vaativat rekisteröintiä. Tällöin järven hoitotoimien vastuun voisi ottaa myös järven vesialueet omistava osakaskunta tai vaikka kyläyhdistys. Tärkeintä on, että kaikki järven tilaan vaikuttavat tahot liittyvät mukaan toimintaan ja kokevat sen tarpeelliseksi ja välttämättömäksi.

Vesienhoitosuunnitelma-hankkeen toteuttamisessa on aktiivinen rooli ollut Someron kaupungilla ja Someron vesiensuojeluyhdistyksellä. Toivon, että tämä aktiivinen ote jatkuu myös tulevaisuudessa. Kuitenkaan yksin kaupungin ja vesiensuojeluyhdistyksen harteille ei järvien tilan parantamista voi säilyttää, vaan jokaisen ranta-asukkaan ja järvien valuma-alueilla asuvan on otettava oma vastuunsa tekemistensä seurauksista.

Vesienhoitosuunnitelman projektisihteerinä kiitän Someron vesiensuojeluyhdistystä ja kaikkia hankejärvien ranta-asukkaita, jotka ovat osallistuneet hankkeen toteuttamiseen ja toivotan onnea ja menestystä tuleviin hoitotoimiin.

Kirjallisuus:

Vogt, Hans 2000: Someron ylänköjärvien vedenlaatu ja tila vuonna 2000 sekä järvien hoidon perusteet. Someron vesiensuojeluyhdistys ja Someron kaupunki.

Somero

